

GEMEENTERAAD

Zitting van
Schriftelijke vraag

Schriftelijke vraag van raadslid Kristof Van Gansen: Visie op industrieel erfgoed - kleibaggeraar

Indiener(s)

Kristof Van Gansen (CD&V);

Gericht aan

Lieven Dehandschutter;

Bondige toelichting

Ongeacht onze afkomst, ons geloof of individuele oriëntering: in onze stad en het Waasland lopen we allen rond in dezelfde dikke Wase klei. Het hangt aan iedereen zijn schoenzolen, de kleigrond zuigt ons in, diep in onze streek. De Wase klei is typisch voor onze omgeving: je zal deze niet aantreffen in de Alpen of de woestijn. Het is onze streekidentiteit die openstaat voor iedereen.

Deze kleilagen ontstonden een kleine 30 miljoen jaar geleden toen onze streek in de zee lag. Pas later ontstond de Schelde die de grens van onze streek vormde.

De oudste en kleinschalige sporen van kleigebouw gaan meer dan 2.000 jaar geleden terug, tot de Romeinen. Later in de middeleeuwen groeide deze nijverheid. Zo speelde Stekene een cruciale rol hierin. Na de industriële revolutie professionaliseerde deze industrie zich. Vele duizenden stads- en streekgenoten werkten in verschillende steenbakkerijen zoals in Stekene, Tielrode, Steendorp en Sint-Niklaas. Tijdens de digitale revolutie verdween de klei-industrie naar de geschiedenisboeken en worden de restanten van deze eeuwenoude geschiedenis stelselmatig opgeruimd. De weiniger restanten worden gedocumenteerd die als doodsprentjes in een kast herinneren aan een bijna volledig verdwenen verleden.

Dit in tegenstelling tot de andere kant van de Schelde: langs de Rupel worden tientallen relictten bewaard op hun oorspronkelijke plaats met de nodige duiding en beleving.

Een streek die zich ontdoet van haar geschiedenis, komt vroeg of laat op een kruispunt wanneer men geconfronteerd wordt met een keuze tot bewaren of vermalen van een van haar laatste relictten.

Zo stond de UNESCO erkende aquaduct Pont du Gare op het punt om verkocht te worden als steenpuin. Gelukkig waren er in de 18de eeuw lokale beleidsmakers die het belang van hun streekidentiteit inzagen en de burg bewaarden.

Het kan ook anders. In de 19de eeuw werden de ruïnes van de roemruchte Boudelo abdij, die van enorm belang was voor onze streek, verkocht aan een aannemer die de overschot van de abdij vermaalde in de dijk van het kanaal Gent-Terneuzen.

Vandaag in de 21ste eeuw worden we geconfronteerd met de beslissing voor het bewaren of vermalen van ons industrieel erfgoed. Meer concreet een van de laatste kleibaggeraars op het

domein van Scheerders Van Kerckhoven. Ook hier staan oudijzersmelters klaar om dit typisch Waas erfgoed te vermalen tot grondstof. Krijgen we lokale politici die kiezen voor erfgoed of politici die kiezen voor het verdienmodel van aannemers?

Laat mij duidelijk zijn: voor SVK zou een finale doorsnijding zijn van haar oprichtingsredenen nefast zijn. Na het afbreken van de monumentale schouwen van de kleiovens en het potentiële vermalen van de kleibaggeraars, zou het enige tastbare nalatenschap van dit bedrijf de asbest in de Sint-Niklase grond zijn. Het bedrijf heeft dus belang om haar positieve geschiedenis te bewaren en te laten beleven door de bevolking. Ook voor de huidige eigenaar van de kleibaggeraars, het familiebedrijf Aertssen, zijn er vragen te stellen. Los van het dumpen van duizenden tonnen grond in Sint-Niklaas, zou het opmerkelijk zijn dat het bedrijf de kleibaggeraars sneller dan strikt nodig zouden vermalen. Zo moet eerst het asbeststortgevuuld worden alvorens men kan starten aan de lege kleigroeve. Hierdoor moeten de erfgoed instanties (lokaal en Vlaams) en de bevolking tijd krijgen om zich een mening te vormen over de kleibaggeraars. Daarnaast heeft het familiebedrijf dat haar eigen geschiedenis koestert, reeds aangegeven dat ze geen vragende partij is om lokaal erfgoed te vermalen indien er alternatieven zijn.

Voor Sint-Niklaas en het Waasland zou dit een historische vergissing zijn om de laatste monumenten van haar verleden te vermalen.

Het stadsbestuur moet hier deze legislatuur zelf nog geenmiddelen investeren: dit aangezien het asbeststort pas opgevuld is na de volgende gemeenteraadsverkiezingen. Hierdoor zou het stadsbestuur kunnen opteren om bewarende maatregelen voor de kleibaggeraars en overeenkomst af te spreken met de eigenaar tot en met 2025. De Sint-Niklasebevolking kan zich dus op een later tijdstip uitspreken over de al dan niet bewaring van dit industrieel erfgoed.

Ik begrijp dat oudere politici een andere blik hebben dan jonge politici op industrieel erfgoed. Voor de oudere generatie is het snel opruimen van een laatste restant van hun jeugd. Terwijl een jongere generatie kijkt naar een kostbaar relict van een vervlogen tijd die mee vorm heeft gegeven aan de huidige en toekomstige samenleving.

Daarom volgende vragen aan het voltallige college van burgemeester en schepenen:

Vragen omtrent visie

- Wat is de visie van de stad op de twee kleibaggeraars:
 - o De kleine kleibaggeraar: bewaren (openstellen als attractie of als monument) of kiest de stad voor het status quo en dus de vermaling?
 - o De grote kleibaggeraar: bewaren (openstellen als attractie of als monument) of kiest de stad voor het status quo en dus de vermaling?
- Is dit een individuele inschatting, of werd deze visie onderbouwd door wetenschappelijke expertise, zo ja op welke bronnen steunen deze?

Vragen omtrent contact met de eigenaar

- Heeft het stadsbestuur contact opgenomen met de eigenaar van de kleibaggeraars? Zo ja, op welke datum en wie was de contactpersoon (naam + functie)?
- Wat was de boodschap van het stadsbestuur omtrent de kleibaggeraars?

- Wat was de visie van de eigenaar op de kleibaggeraars en heeft u hier een schriftelijke bewijs van?

Vragen omtrent de aanstaande UNESCO-aanvraag

- Achten het stadsbestuur het opportuun om de twee kleibaggeraars als laatste relict van de kleierfgoed op linkeroever te vermalen, terwijl de aanvraag loopt om de Schelde Delta te erkennen als UNESCO Global Geopark? De uitspraak hiervan wordt verwacht rond 2023 en de wisselwerking tussen natuurlijke processen en cultuurhistorie staat hier centraal.

Vragen omtrent proces

- Een overheid kan niet alles doen. In het kader van actief burgerschap kan ze haar morele steun uitspreken voor krachten in de samenleving die zich inspinnen voor een betere omgeving. Indien het stadsbestuur zelf geen geld, tijd of personeel heeft, zou dit stadsbestuur haar morele steun kunnen uitspreken voor burgers die zich willen engageren om de kleibaggeraars te bewaren als erfgoed?
- Zo niet, wenst het stadsbestuur haar bevolking en de duizenden voormalige arbeiders in de klei-industrie te bevragen over de bewaring van de kleibaggeraar of is inspraak vanuit het stadsbestuur enkel om de visie van het college te herhalen in plaats van inhoudelijk te challengeen?

Elke Buts
ondersteuning cultuur en vrije tijd
03 778 30 46
elke.buts@sint-niklaas.be

Gemeenteraadslid Kristof Van Gansen
Spieveldstraat 94,
9100 Sint-Niklaas

22-11-2021

uw kenmerk
2021BEA05162

ons kenmerk
OCV/-/0709/49

bijlagen
-

Schriftelijke vraag m.b.t. visie op industrieel erfgoed - kleibaggeraar

Geachte heer,

Scheerders-Van Kerchove reduceren tot 2 kleibaggeraars is de waarheid geweld aandoen. De (baksteen-)geschiedenis van SVK heeft heel wat meer sporen nagelaten in het landschap en stedelijk weefsel van Sint-Niklaas.

Sint-Niklaas bewijst dagdagelijks dat ze haar erfgoed, ook het industriële erfgoed, wil koesteren.

Binnen de stad hebben we een adviseur monumentenzorg en we hebben nauwe contacten en een goede samenwerking met Erfpunt en de Erfgoedcel Waasland. We koesteren zowel het onroerend, materieel als immaterieel erfgoed en proberen een geïntegreerd en integraal verhaal te vertellen.

Niemand stelt de erfgoedwaarde van SVK in vraag. Ze hebben een belangrijke rol gespeeld in de industriële ontwikkeling van de stad, bouwden meerdere gebouwen die werden opgenomen in de Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed en gaven met hun ontginning mee vorm aan het landschap. Niemand twijfelt eraan dat het erfgoed van SVK bewaard moet blijven.

Maar SVK is een totaalverhaal en de geschiedenis van het bedrijf stopt niet in 2021.

In de ontwikkelingsvisie voor het geheel wordt dan ook gezocht naar mogelijkheden voor verdere economische ontwikkeling van het bedrijf én voor natuur- en erfgoedbehoud. Daarbij wordt onderzocht welke relictten een betekenisvol onderdeel vormen van het erfgoedverhaal van de site, zoals de vroege bedrijfsgebouwen, de vijvers, lijnvormige transportstructuren, droogvelden, ... We bekijken wat bewaard en geïntegreerd kan worden, maar keuzes zijn steeds noodzakelijk. Behoud van de kleibaggeraars is allesbehalve evident, en dit in belangrijke mate door het zeer arbeidsintensieve onderhoud met bijhorende kostprijs.

Het niet fysiek behouden van de kleibaggeraars betekent echter niet dat ze uit ons geheugen gewist moeten worden. De kleibaggeraars en hun gebruik worden via Erfpunt gedocumenteerd met o.a. dronebeelden, interviews, archiefonderzoek, en dit volledig in samenspraak met SVK. Ook met dergelijke projecten kan de ontginningsgeschiedenis van SVK verder ontsloten worden voor het ruime publiek, nu en in de toekomst.

stad
Sint-Niklaas

Ondertussen is er ook al enkele malen constructief, informeel overleg geweest met SVK. Uit die gesprekken blijkt dat ze zeker oog hebben voor hun verleden, maar het is in eerste instantie SVK zelf die beslissingen neemt over hun toekomst en over hun verleden.

Hoogachtend

Namens het college van burgemeester en schepenen:

In opdracht:

Johan Verhulst
algemeen directeur

Filip Baeyens
schepenen

Lieven Dehandschutter
burgemeester